

Իս ինքս եմ, ես եմ յանցաւորն, որ իմ որդիս
Յանդընեցայ ինձ յանձնաւ քու զաւկիդ տեղ դնել,
Չուր տեղ զըրկիկ ջանացի զինքն իրեն կեանքէն,
Եղանուանն է իմ որդիս, սպանողն է քու զաւակդ:

47.

Արքայն ապշած մընաց, և շուս մ'իրեն դիմաց
Բառուզելու համար կանչեց Լէոնիդէն,
Իր գետ հուրքին վրայ կու կըրեր կնիքն սակէնդլ:
Բառուզին համազուելէ յետոյ՝ դարձաւ
Յանցաւորին ուղղեց խաւքին ալս. ինչպիսի՞
Ուրեմն վրէժ խարդախութեանդ արժանի չէ.
Օն, փոխարեն զարշ ամբարիշտ այս նենգութեանդ,
Թող մահն ըլլայ պատիժ, զաղիբ դու դաւաճան:

48.

Լէոնիդէ թագաւորին ոտքն ինկնալով՝
Կը պաղատի որ զըշխացողն այն լըսպաննուի,
Սակայն կնիք չափ մասնուի շըղթաներու:
Արքայն՝ սըրտին վըշտերն առնէ փարատելով՝
Յօժարութեամբ որդւոյն խնդիրքը կ'ընդունի.
Կը սեղմէ զինքն իւր սըրտին՝ մեծ ուրախութեամբ,
Կ'ողջապութեւ հարսն, և ամբողջ իւր տէրութիւնն
Տօնելի գէւղան այն ցընծութեամբ կ'անմահացնեն:

49.

Անհուն ցաւով շարագործին սիրտն ընկճւած՝
Կ'ապաշուէ իւր մեղաւոր գործած եղին.
Եւ կը ճանշնայ թէ իրաւցն էրկընքի մեջ
Արգարտութեան կըլէռք բըռնողը չի քանար.
Թե՛ ուրիշին փոս փորողն՝ ինքը կ'իկնայ մեջն,
Եւ թե՛ վեհանձնն դիւցապունք առաքինիք
Պատմելէ լաւ՝ խնայէ գիտեն. ինչպէս առիծն՝
Որ կը թողու տըկարքն ու բռնաց վրայ կ'արձըկի:

50.

Տեսէք ուրեմն, ով մահացուք, այս արկածէս,
Որուն նմաններ շատ կ'ընծային կեանք աշխարհիս,
Թե՛ ինչ կերպով պիտի վարուիք. և յարգեցէք
Նախախնամող մտքին պաղտնի վե՛ն խորհուրդներն:
Յառա՛ջ ուրեմն քարո՛ւփուշ ճանապարհէն
Դեպ կ'փառաց տաճարն ելէք, ինչքանք ոգիք.
Երկնիք՝ անդերջ և անըպառ ուրախութեամբ՝
Չեք առօրեայ վըշտերն յաւժ՝ տի արժանատիքն:

Թարգմ. Հ. Ա. ՏՐՈՐՑԵԱՆ

ՎԵՐԱՑՈՒՇԻ

ՀԱՆԴԻՊ ՏԱՍՆԱԲԵԱՑ ՔՆԱՐԱՆԻ

ԵԱՆՈՒՂԵԱՆ ԱԵՏԻՍ

ՊԱՏԱՆԻՈՑՆ

ԿՈԿՈՆԱԿԵՐՊ ԽԱՄԵՐԱՆՑ

Որ մ'արեւուն քայուի զընձի ոսկեշող,
Երթէ պայծառ Նըշլլ Եղէն յԱրեւմուտ.
Խոտըրըջող Սենննց օտարի կանաչըդ՝
Ժըմախն մեղոյշ դէպ է կամարն կապուտ:

Անուշաչուի քընքուշափրտ պատանեակ,
Եանուկահանց մօր սիրոյ վերջին ճան՝ Աւետ,
Յետ որդ կեայր անվարտածան նէ տատարկ,
Պատըզգամբէն զիտէ ճանաչ լուսոյն կէտ . . .

«Մէ, զիբերուան խաւար ծոցէդ մութ ու սառ՝
Ինչպէս տաքուկ զըւարթ, արեւ դու, կը ծնիս . . .»:
« Ինչպէս վախլուն ծընան աղկունցդ այդ փարփառ
Մօրըդ մըթին արգանդէն, իմ Աւետիս » . . .

Ըսաւ մայրիկն, և կընթեց շնոր համբուրով
Սիրուն գաւկէն լուսոյ զուգիկ մ' այն լըճեր,
« Բայց, տե՛ս, մայրի՛կ, որչափ երազ երկնհովով՝
Կ'առաւանայ լոյսն արեւուն շողաշեր:

Վ եր վեր կ'ելնէ, բարձըրնայ ցանց լեռ ու սար,
Գտից տարածէ գետնի երես ոսկէնուտ.
Ահա կ' վազէ, տե՛ս, ամպերունէ հաւաար.
Ահա վերեւ թըռաւ . . . արծուիք մընան ո՛ր . . . »:

« Ողբանկ, կ'ելնէ բարձըրնայ լոյսն այն պայծառ,
Օրհնաբաղկէն զըլիւի վերեւ կապէ մարտ.
Բայց յետոյ միտ զին սանդղղով կ'իջնայ վար,
Կու գայ լուսին՝ որ աշիւըրքիս վարէ բախտ:

Արեւ լուսնեակ՝ զօր ու զիշեր միշտ անցուն՝
Մեր Արարչին են պաշկան աչք զուգակից . . .
Ո՛վ իրեն մօտ ուզէ զԱստուած կեանքն ի բուն՝
Տէ բըռնէ միշտ նորա լուսեղ ճամբուն զիծ » . . .

Անցան ժամեր . . . ոսկեցաւ տին ի խոնարհ . . .
Գե՛տ Աւետիս ի պատըզգամբն այն կայր յից . . .
Մինչ արեւիկն երես ողջոյն՝ մտաւ ի մայր,
Վ երջինն իւր շող՝ պատանուայն դէմը ներկեց:

« Ո՛հ, Աստըծոյս աչքն յԱրեւմուտ ընթացաւ . . .
Տէ բըռնե՛մ ես ալ այն լուսեղ ճամբուն զիծ . . .

Այո՛, մայրիկս ըսաւ . . . Ո՛րչափ է ինձ ցաւ՝

Թէ՛ չըհասնիմ արարչադէտ նըղուլից . . .

Կեանքս այս՝ զիշեր, աշխարհս՝ է մութ ու խաւար .

Գեղ ու ճանաչից երկիրս ամէն՝ չունիի զոյն .

Երբ պահանջ ալքն այն Աստըծոյս չի շողար . . .

Երանք ու ցոնոր, սրբոյ հրապոյրք, քնդցր թոյն . . . »

Ըսաւ, վազեց ինկաւ անյայ մօրն ի գիրկ .

Լայր աղբորսն՝ թողուլ մեկնել յԱրեւմուտ .

Զեղայր թափէր սըրտին շերտիկ սիրոյն կիրք . . .

Համբոյր ու արցունք թըրջին մօր ձեռք բարեգութ . . .

« Զունի, մայրիկ, չունի աշխարհս անցաւոր

Միտէ սըրտին չունի յաղուլդ, դադար, դուլ .

Բոլոր իւր զեղ, պատիւս ու սէր, փառք բուլբ .

Փառք ապակի բեկախն փըջրին դերափուլ .

Եւ Աստըծոյս աշից լուսոյն եմ կարօտ,

Իս լուսազօծ նորա ուղւոյն կաթողիք .

Թո՛ղ զիս մեկնիմ, ժըմնիմ զընամ նորա մօտ . . .

Իմ մուրադիս հասնիմ . . . յանձնեմ իմ հոգին . . . »

« Թողու՛լ մայրիկդ, երթա՛ւ մեկնի՛լ, Աւետի՛ս . . .

Ո՛ր, զիս թաղին թող նսիկ կըսկիծք ցաւազին .

Ո՛ր, մի՛, որդեանկ սիրուն, մի՛, սէրսու ու հոգիս .

Առանց քեզ՝ ինձ մահ ու սեւ քարն է բաժնի . . . »

« Եւսա աի դառնամ, մայրի՛կ, համբոյրս այս վըկայ .

Արիւնքն կենաց կընիք հապտիս երբ հանգչի .

Երբ Անգաւտոյն նըլիւրեմ՝ սուրբ պաշտօնեայ,

Երբ իմ կենաց ծառս հոգեգարդ կանաչի .

Տէ՛ զիս անսեռս օր մ'արեւուն հեւ՝ առաւուն

Դարեմալ քեզի զիմել, զըզուկ սիրազեղ .

Այնվըլ օրեք այն ասեռն, մի՛, սէրսու ու սիրուն .

Ամբողջ կենցօ աի մընամ քեզ ինձ մէկտեղ » . . .

Ըսաւ, խըլեց մօրն հուկ համբոյր սիրալից,

Գըզուցն զըրկեց հարազատներ սըղակիր .

Թըղաւ տընէն զուրս, ժամատան պատին կեց՝

Աղծթեց հօր շիրմին առէն ծնըրապէր . . .

*

Անն արփենն՝ զերդ կարմըրիւն զունա խընձոր՝

Միծաղիւրիս հորիզոնէն նոր փայլէր . . .

« Անց Աստըծոյս ինձ ստանի որդ ըսալից .

Արեւելից, օ՛ն, յԱրեւմուտս անվեհեր » . . .

Անցան լեռներ, բերբ դաշտ ու ձոր, դար ու փոս,

Հազար ջըրեր, դեռք ու լըճակ, շէնք հազար,

Թառալ խաղար միշտ անձնակ լուսաւոր,

Հեռոցն իւր հեւ՝ զնար պատանեակն անդադար .

Թանկարծ ուղղեց արեւն հոգին զուրս իւր զիծ . . .

Ըրպանցաւ ցամաքն, ու ծովն ալէկում .

Տեսաւ Ավետ վերջին ստանակ իւր քայլից . . .

Թո՛ղէ մ'ալ թրուա . . . ինկաւ կըզզույլ մ'յանքոյթ ծոց .

Շըրջեց, զիտեց, մեղայն աչքն իւր լորս զին . . .

Յետին կարմիր-դեղին շողջողք արեւուն

Մածանէն ծովժովիտն լուրց երեսիլ .

Զըկայր կամօրը, ծով էր պատեք ըստ հեռուն . . .

Կիսաբուրբ ցուտ արփենեայն զեղնաղող

Տակաւ մաշուէր, մեղմիկ սաւէր զէպ ի ջուր . . .

Կար Աւետս անթարթ քըցօց սըրտաղող . . .

« Ա՛ն, Աստըծոյս աչաց լո՛յս, մի՛ զիս թողուր » . . .

*

Բայց արեւիկն ա՛լ չերեւեր, և հեռք իւր

Անհետացան հուկն ոսկեղնոյ ամպերէն .

Չըզար փաղր արծաթմանչիկն այլ եղչիւր,

Զըփալփէլին պըսպողուն կանթեղք ասապղէն . . .

Կապոյտ կամար չըզըրկէին ամպք մըթին,

Մէջ շամանդաղ երկնից երես չըսքողէր . . .

Լապտիք երկրի շիխն . . . փարսոց չերեւի . . .

Բայց չէր խաւար մութ թագաւոր, չէ՛ր զիշեր . . .

Չորս զին նայէր . . . Դիտեց տեսաւ կըզզույն ծոց՝

Հընոց մ', որուն չօրս կողմը ջուր, մէջը հուր . . .

Լոյս Հաւատոց վառարանէն ցայտէր բոց . . .

Յուսադիր Սուրբ-Սեղանին Սէրն էր մաքուր,

Արեւասընէ սիրոյն շողջող կենացն-Հաց՝

Դիպաւ աչքին անէղ թորեւորդն ի բազմոց . . .

Կողքըզցոյն ծընկենին, իրակա գեանամաց . . .

Ինքն ինկ Աստուած՝ հոն լուսատու կար հոգուց .

« Ո՛ր, երանիկ եմ ես, զոչեց Աւետիս,

Գրայտ փափայտ աշտոյց միակ. զայտ իմ բակտ .

Լոյս սըրտիս իմ սէր . . . հասա՛յ մուրադիս . . .

Ո՛ր, սըրբատուն կըզգեակ, զաղա՛ր երկնադրախտ . . .

Չըզիմացաւ . . . Դիմեց Սիրոյն սուրբ Սեղան,

Անմղուրթեան իւր սըրտն ասու բացաւ դուռ,

Հէրեւոյկալեց զԱստուած հոգւոյն իւր ի վրան . . .

Ա՛ն, սուրբի վառուր սըրտին երկնեց հուր . . .

Ո՛ր . . . ինչու՞ դէմք յանկարծ փոխին, Աւետիս . . .

Կըրակ կըտրած՝ աշիւն մըրկիս քանց ջըմմաւ . . .

Հուր ծոցիդ մէջ կու կըրես, ծախու՛ս, կ'ըսպառն . . .

Ո՛ր, պառնանին կենացն Երկնեց առաւ հոտ . . .

Հոգւոյ-սիրոյ կըզարքն՝ ընկերք զուգաշով

Մօտ կան՝ յաշերն արցունք՝ իրունի ցաւակեց .

Դիսառեարակք զըթոտ, հոգուց Հարց յուղ՝

Մահէն քովիկ հըսկին՝ սըրտուն ի կըսկիծ . . .

Մեղմիկ յուշիկ երկայն օրեր սահեցան,

Օրեր ցաւոց . . . աբկար կուրծքին տաքանալի . . .

Քաղկուէր խըզուէր թըլ կենացին մօտ ի վախճան,

Թոքերէն շունչն ալ, ո՛ր, տեղի տար քիշ-քիշ . . .

Պահ մի զէժքին զաւուկն առաւ վարդի զոյն .

Վառուեցան ալքն երանաւտ ցընձուով . . .

« Հա՛ր, ինձ հրաւէր հասաւ կենաց սըրբադոյն,

Կայ Մըրիթար ինձ մօտ՝ ի զու՛թ ի զուրդ .

Ինք զիս որդի կ'ընդունի, Կոյնս՝ որդեգիր .

Վըկայ Ուխտիցս եղէք . բերէ՛ք սուրբ սըրքմ . . .

Ո՛ր, հէն կնաւցիս վըրջ՝ ես Ավետ վըշտակիր՝

Թո՛ղ՝ Երրանու երանուիմ, կնանցս այս ժըքմ . . . »

Երրուրեցաւ Ուխտն, ցաւաւ կուրծք պարեգօտ .

Թեւեւ կուրծքին վըրայ բերած՝ խաւաճեւ,

Ացեւին ի մրափ՝ կարծես երկա՛ր քնոյ կարօտ՝

Կայր կուրդին հանգչէր . . . զուարթումն հոգեթեւ .

Անուկ պարկեշտ սենեկինս մէջ մահճին շուր՝

Գան բուրբին Երրարքն . . . հեծե՛ն . . . հեանան .

Անցաւորէս անանց կնաւցին ի կամուրջ՝

Երկնից լուսով կը փայլէր իւր կրկարան .

Յանկարծ արեւոյ մանոյշ օտոց ասապղէն,

Սիրանըւզ մեղմիկ սըրնգի մ' իրեւս սոյլ .

Անհկին մէջ անցաւ շրնոյ սուրբ աւիւն . . .
 Կարծես զուարթուն Քեւոյ թրթռումն է հոյւ հոյւ,
 Պըսակածաւ շրգարջ մ' աննւթ լուսեղէն՝
 Յանկարծ զըլին վերն փայլեց իբր հրիզ,
 Վրան ճաճանչեղ տառք զըրուանց յԱնհէն.
 « Ե՛կ, Երանոս, ուխտդ ընդունակ, ե՛կ առ իս »:
 Բացաւ երկար փակած ալքեր պատանին,
 Քաղցր Նայեց, զիտեց Եղբարցն ու Հարց պար,
 Մեղմիկ ժմէտ մ' հետ՝ իբր ողջոյն հաւկ յետին,
 Եւ մըտերմի մ' աւանդ թողուց այս բարբառ.
 « Մայրիկս ինձի թող ըսպասէ՝ աի գառնամ.
 Կենաց Արփոյն հետ խոստացայ զնալ իւր մօտ,
 Երբ առաւօտ ծագէ կենացն անթառամ,
 Անգիւրջ օրով պիտի լեցնէ իւր կարօտ »:
 Ըսպառնցաւ ժայնն, ու աչիւր կան ի քճն,
 Բայց դեռ կէտքաց կարծես շրթամբ ընշնշէր . . .
 Աւթ սօսաւին մ' այլ ըլլուեցաւ ալն պահուն . . .
 Զուարթունք յերկինս հանն իրենց Նոր ընկեր . . .

*
 * *

Երանոսին պարկեշտ շըշխարք կան ի հող . . .
 Հոն զուգատի սիրակցորդ մանկանց պար
 Տօղէ շիրիմն ալն արտասուաց ջերմ ի ցօղ . . .
 Ծըլին ամբիծ շուշանք լորս դին լուսափառս

*
 * *

Խոտըրջըրոյ Աիննեց զըստերց վաղարոյց՝
 Աղօթըրանին զիտեն ամէն մէկ աւուր
 Եանդեղանց տան պատըզամբին լուսանցոյց,
 Ուր արտասուաց լի հըսկեն զոյգ մ' ալք տըխուր . . .
 Երանոսին է մայր . . . Որդւոյն խօսցն յետին
 Սըրտին վիրաց մէջ ծածկըւած, սէրն յաղիս,
 Կանխէ ամէն օր՝ երբ ծագի լոյս արփին,
 Թէ գայ՝ 'ն ժամուն՝ զինքն ալ տանի՝ Աւետիս :

Հ. Ա. ՏԻՐԹԵԱՆ

ՎԵՆԵՏՈՐ ՀԻՒԿՈՅ

ՊԻԻՐԿՐԱՎՆԵՐ

(Նախընթացն տնն էջ 275)

ՏԵՍԻՆ ԶՈՐՐՈՐԻ

Յոփ, Բեֆինա, Օրպէրք:

Բեֆինա. — որ վազիրով ներս կը մտնէ, ապա կամաց կամաց
 քալիրով՝ յամրաքայլ յատալող ծերունւոյն կը դառնայ.

Այո, տէր հայր, կենդանացայ, նոր քննայ .

Տէս, ուժ ունիմ եւ կը վազեմ:

Յոփ. — Օրպէրքին՝ որ մտացի գրաւած է, և անոնց ներս մտնելի
 լսեալս:

Ահա երկու այցելու . . .

Որ փութալով ելան եկան քեզ բարի լոյս մաղթելու:

Օրպէրք. — սրափիրով՝ զարուհացած

Տէր նախարար, ազնիւ տիկին, ինձ խոնարհիս ինչ պատիւ:

Յոփ. — Ես այս գիշեր հանգիստ չէի, քննացայ ժամ մը հազիւ,
 Ժամ մը. ինչ քուն որ հանգիստ չէ, քուն բազմահոգ ծեր մարդու:

Այր վըշտակիր, որ զըրեթէ միշտ տըխուր եմ, այս առտու

Ես աւելի տըխուր էի և ոչ առանց պատճառի.

Իմ Բէֆինաս, անբժշկական հիւանդ, մաշի, ըսպառի՛,

Եւ, անկարող ականատես մաշող ցաւին զարգացման.

Ես չը հօգամ, տըխուր չըլլամ, այն ախտահարն անդարման

Անխտով դիտեմ, կարելի է. ան հիշ, ուստի դու, նախ դու

Զիս հոգալու կը ստիպէիր, ապա հիւրիս ձայնն ազդու,

Որ ընդ աղօտ ըսպառնալով կը լըլկէր իմ լըսելիս.

Ան մեծ հոգիս հոգ կ'աւելէր. և անա՛ դու, սիրելիս,